

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

“Ελεύθερο Θέατρο—(Θέατρο Κυβέλης—Θέατρο Λούξ).—Κανείς δέν θά μπορούσε νά είχε παράπονο για τά έργα πού άνέθασε ώς τώρα τό «Έλευθερο Θέατρο». Μάς χάρισε τήν εύκαιρια και καλά έργα νά δοῦμε και οι καλλιτέχνες του μπορέσανε τίς περισσότερες φορές νά δημιουργήσουν τους ρόλους τους διξιόλογα:

ΤΣΕΧΩΦ: «Τρεῖς άδελφές». Αύτό τό έργο βιβλιότατα είναι από τά καλύτερα πού μπορεί νά γραφτούν. Έηλιανή προέρχεται από μιά βαθύτατη παρατήρηση στόν άνθρωπινο πόνο, που τόν ένοιωσε άπόλυτα δ συγγραφέας και πού φυσικά τόν φανέρωσε μέ τόν πιό καθαρό τρόπο, γεμάτο δυνατή συγκίνηση. Οι «Τρεῖς άδελφές» δέν είχανε καλή τύχη και δέν φταινε μόνο αύτές' μέσα στις τέσσερες σύντομες πράξεις τους παρουσιάζονται πολλά πρόσωπα μέ λίγο ρόλο τό καθέναν είναι φανερό λοιπόν διτι ή δουλειά τού σκηνοθέτη έδω έχει νά κάνει τό πάν και δ πραγματικός πρωταγωνιστής είναι άντος, πάντα, μά και σέ τέτια έργο πιό πολύ τό «Έλευθερο Θέατρο» διμως έχει σκηνοθέτη τόν κ. Μελά, που έχει άποδειχθή άνικανος και από τή μιά μεριά οι βιαστικές πρόδεις, από τήν άλλη ή ένοχληση που είναι φυσικό νά φέρνει ή παρουσία τού σκηνοθέτη σε τέτια περίσταση, τό ρίξανε τό έργο έντελως. Κι' ένων θά πρέπει νά βοηθηθούν οι θεατρίνοις και οι θεατές γιά νά τό καταλάβουν καλύτερα μείνανε δλοις σέ μιάν άσφαρια και σέ μιά ζέλη πιό πολύ, έκει που ηταν φανερό πών μόνο καλλιτεχνική χαρά θά μας περίμενε.

Και τό κοινό στεναχωρήθηκε, γιατί, καθώς άκουσαμε νά λένε «μορφωμένοι θεατές, ή βαριά δυστυχία που έχειλιξε μέσα στό έργο, τούς έπινγε και θεωρούσανε πώς τό θέατρο είναι γιά νά ξεσκάσει κανείς» και γιά τό έξοχασμα μέ τή θεωρία τής άνωτερης Τέχνης ούτε τό λογαριάζουνε. Ματιούσονδην δλοι έκεινοι που διειρεύνονται νά γίνουν Ιεροφάντες τής καθαρῆς θεατρικῆς τέχνης έδω, σοῦ λέσι ε δλοι, ή «Πειραματάρχας» στό θέατρο Κετοπούλη, μάς στή ζέστη και μάς στήν Όμρονα, προχτές έκοψε 712 εισιτήρια!.., Κάθου γύρευε τώρα κι' «ελπίζει!.. Μά οι πιένες τού Έθνικού; «Ασφαλῶς ζει γιά κάρι τού Αισχύλου, ή κάπια σνομπαρία, ή πρώτη περίοδο, τό φτηνό εισιτήριο.

Κι' έμεις λατρεύουμενοι αύτήν τήν ούτοπια τής «τέχνης», άλλα καλό θά ήταν νά εύρισκε κανείς ένα τρόπο νά τά λόγια τής «τέχνης» βουλευθεριέρικα κάτι τι δηλαδή που κάνει δ Πανιόλι κι' δ Λενορμάν» άλλιώς πρόκειται νά γυρίζει κανείς στούς δρόμους μέ πάρει τά δινερά του και τήν άμφισσην υπεροχή του, που δέν θά μπορεί νά παρουσιάσει και τά δικαιώματά της...

ΒΡΟΥΚΝΕΡ: «Αρρωστο νειάτα: «Ένα έργο μέ αρίστη τεχνική και πιό απουδατό άκομα, γιατί άργοτερα θά τάχουνε γιά νά μιλάνε για τή φαύλη μας έποχη, άν και κατά τήν «Εστία» σί διάφορες άρρωστες τής νεότητας δέν έχουν κυριέψει τήν «Έλλαδα μας, γιατί, καθώς φαίνεται, ή «Εστία» δέν θά διαβάσει έφημερίδα, γιατί άλλιώς θά έβλεπε γέρους σατύρους, νέους σατύρους γιατρούς, τάσσους και τάσσους άλλους νά περιφέρονται άνενδχλητοι.

«Έδω δ «σκηνοθέτης» έκανε πάλι τή δουλειά του· έκοψε τίς σκηνές που δέν ένδιαφέρουν τόν έλληνα θεατήν γιά νά γίνει τό έργο πιό ήθικό και δέν καταλάβαινε και πολλά πράγματα παρά τά μαντεύματα.

«Η κ. Κυβέλη, που στις «Τρεῖς άδελφές», έπαιξε μέ τόν καλύτερο τρόπο, τόν πιό βαθιά καλλιτεχνικό, μεγάλη θεατρίνα, προκινημένη από τή φύση μέ προσόντα σπάνια που αύτή τά δούλεψε και τά έφερε σέ σημείο—έπαιξε και δδ πολύ καλά και δίπλα τής ή «Αλίκη έφθασε μέ μιά φίνα τεχνική και μέ μιά πραγματικήν αισθηση και άντιληψή τού ρόλου νά γίνει ή ήρωας τής βραδυάς. Από τούς κυρίους έκπληξην έκανε δ Μουσούρης, ιδίως στήν τελευταία πράξη και δ «Αποστολίδης, που τόν μικρό και σχεδόν άφων ρόλο του τόν έπαιξε μέ προσοχή, μέ εύσυνειδησία και μέ σαφήνεια.

ΚΑΤΑΕΦ: «Ο τετραγωνισμός τού κύμλου: «Ο «σκηνοθέτης» πάλι: θριάμβεψε. Τό έκοψε τό έργο και μάς τό παρουσίασε σέ τρόπο που δέν έκανε καθόλου καλή έντυπωση» γιατί δύσκολα θά μπορούσε νά πιστέψει κανείς πώς τό έργο παιχθήκε στή Ρωσία

δημος τὸ ἀκούσαμε μαζὶ δὲθι. ξέρουμε πός το θέατρο ἔχει βρίσκεται σὲ ἀνθηρὴ θάση καὶ πῶς τὰ ἄργα τὰ ἁπετάσουν πρὶν τ' ἀνεβάσουν μπορεῖ ποτὲ νὰ ἐπιτρέπεται νὰ παιχθεῖ ἄργο ἔται συχλὸ καὶ μάλιστα νὰ γιγέται καὶ σὲ ἄλλα κρήτη; Οὗτος πάλι μποροῦμε νὰ πούμε διτὶ οἱ ρώσοι θεατές εἰναι ἀργόσχολοι, διποτε θὰ ἤτανε ἀν πετύχαινε δ «Τετραγωνισμός» διποτε ἀπαγχήνεια ἐδῶ. Ἀγνώστο κι' αὐτό!

— Γιά νὰ πούμε καὶ τὴ μαύρη ἀλήθευτο τὸ «εκηγονοθετικό» διστρο τοῦ κ. Μελᾶ ἔχει σύνοισι πιάτ' λούφαξε' δὲν θορυβεῖ μένο κάνει τὸν καλὸ, κολακιώνει τοὺς κριτικούς, τοὺς χαλδείωντας στὸ «Βήγμα» καὶ φανταζόμαστε πός γιὰ τὰ χρονογραφήματα τοῦτα θὰ παίρειν διαταγές ἀπὸ τὸν κ. Φαλιέρο ποὺ ἔχει τὴ διαφήμιση τοῦ θεάτρου, ίδιως ἀξιοπαρατήρητος εἶναι δ «εκηγονοθετικό», διτὶς κάνει τὸν ἀγάπητον «Θεονίκο», μπροστά στην Κυβέλην πρέσο, φινεταὶ πόης ἔχεις πιά καὶ τὴν ἀλπίδα τοῦ «Εθνικού», μπροστά στην Κυβέλην πλανεταὶ πόης δὲν μπορεῖ νὰ κάνει δυος θῆσις Μαρίκας καὶ θὰ ἡτανε ἔξοχο θέατρο νὰ δει κανεῖς τὸν κ. Μελᾶ νὰ στέκει σοῦδια. Κι' οὖτε ποὺ θ' ἔριξε νὰ μιλάμε πιά γιὰ τὸν κ. «εκηγονοθετικό» ὃν δὲν πιστώμαστε βαθιὰ πόης δ. Μελᾶς εἶναι δ χειρότερος Αλέην, διὸ πολὺ πλακερός ἀχθόρδος τοῦ θεάτρου μαζὶ, ποὺ μαζὶ μὲ τὴν ἀμάθεια του ἔχει τὴν κατατερψιούσην τοὺς απονοματικοὺς καὶ τὸ νὰ δειχνωμεῖς καθεὶς τὴν ίδεαν ποὺ ἔμπνευστομεῖς μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο τὸ νεοελληνικὸ πολιτισμό στὴν περιοχὴ ποὺ μαζὶ δόθηκε. Θὰ τοῦ τὰ συγκρούσαμε δῆλα, ἀν μποροῦμε τουλάχιστον ν' ἀνεβάσεις ἔνας ἔργο καλὸ, κι' ἔριξε γιὰ τὸν τίτλο τοῦ χειρότερου θεωροῦμες αὐτόν, ποὺ κυριαρχεῖ δηὖτε μὲ τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ παρό μὲ τὰ τετράποδα τοῦ. «Ο θεός νὰ μας ἀξίωσαι νὰ μη ἀσχοληθεύσει κι' ἀλλή φορά μὲ τὸν κ. «εκηγονοθετικό», ἀν καὶ διποτες θείεις νὰ προσδίψει δὲν ἔχει παρά νὰ μιμηθεῖ τὸν κ. Μελᾶ. νὰ μην ἔρεις τίποτα, μά νὰ εἶναι ἀρρεῖστας.

Κι' ὅσο κιαὶ κάτι γρήγορες ἀλλαγές, γιαὶ κάτι πετυχημένα στηγήματα καὶ γιαὶ κάτι ἀλλες λεπτομέρειας, εἶναι ἀπολύτως δίκαιο καὶ ἀναγκαῖο νὰ σημειώσουμε πόης αὐτὴ τὰ χρωστήματα ποὺ πολὺ στὴν περίφραγμη νοικουρωσίων καὶ τὴν ἐπικυρέεια τοῦ Κέστω Μοσσούρη μὲ τὴ σκιλίων φιλέρων καὶ στὸν πολὺ γνωστὸ πρώτο μηχανικὸ τοῦ θέατρου τὸν κ. Πέτρο Φραντζίνη, ἀξιολόγητο παταγὸν τὸν συναδέλφον του καὶ ἀς μήν παραζενοτεῖ κανεῖς, γιατὶ οἱ καλλέστεροι εκηγονοθετέας ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα εἶναι οἱ μηχανικοί, οἱ φροντιστές καὶ οἱ ἡλεκτρολόγοι.

ΠΑΝΙΟΛ: Μάριος. Γιά νὰ ἔσκαθεριστοῦν μαρικάς ἀντιλήφεις θὰ τολμούσαμε νὰ πούμε πόης ἀπὸ οικηγονοθετικὴ ἀποφή, δηλ. ἀπὸ τὴν ἀποφή τῆς ἐμμηνείας τοῦ ἔργου μὲ τὶς εκηγονοράφεις, δὲν εἰδούμε τίποτα σπουδαῖο τὸ λιμνικὸν ἀρχιέδων στριμοτυγένεον πόθες τὸν πότερο τοῦ μαγαζίος καὶ ἀκόμα διηγήσαν καὶ κάτι κατάρτη σὰν παλόδυκια σ' ἔνα φότο χωρὶς προσωπική τὸ ποὺ ἀξιοθάμαστο εἶναι πόης μαρικοί θηλωτογράφοι βρήκανε πόης ἀ σκηνογραφία αὐτὴ θύμησε Μασσαλία!

Ο «Μάριος» λοιπὸν εἶναι μὲ πρωτίστης γραμμῆς θηλωτογραφία, ποὺ ἐπειδὴ δ συγγραφέας ἔχει γράψει κι' ἀλλα ἔργα μὲ «ιδέας», πήρε ἐξεταρικὰ καὶ ἀτεχνα τὴν «ιδέαν γιὰ τὸν ακατατυπτόν πόθο τοῦ ἀνθρώπου» ποὺ τὸ ἀπαύρο καλ., κλπ. Γιατὶ αὐτὸς ὁ πόθος στὸ ἔργο εἶναι τὸ ποὺ ἀδύνατο τὸ σημεῖο δ «Μάριος» μὲ δύο φρούτο τριναράντες ὀνειροπολημένας ἀπόνω σ' αὐτό, τὸν πόθο τοῦ κι' ἀλλού μὲ τὰ κάνει λάθος στὶς λεμονίδες στηματικὲς γελοίσει! Εἴναι δημος τόσο ἔξοχα γραμμένο στὰ θηλωτογράφα τοῦ μάρη — καὶ μάλιστα τὶς λέξεις ποράξη — ποὺ ἔχουνδυνται δῆλα φινεταὶ δ συγγραφέας μὲ τὴν ἐκτακτη τεχνική, ποὺ ἀφήνει πιά νὰ κουρεύσονται οἱ «ιδέας», καὶ τὴν «πολιτηγη» καὶ τὰ τουάτα. Κάνει ἔνα σωρὸ παραστάσεις, γίνεται ταύτι καὶ θρηματέως κι' ἔδω. Τι λένε οἱ «τρεφάτες» ποὺ λέγατε; Τίποτα δῆλο παρά πόης δ χειρότερος καρύδος γιὰ τὴν «Τέχνην» εἶναι δ δικάς μας.

Κι' εὐχόμαστε τὴν τύχη τοῦ «Μάριου» νὰ τὴν εἰχανε δῆλα τὰ ἔργα! Πρωτα-πρώτα: ή «Αλίκη»! Γ' ράφανα τόσα οἱ κριτικές τῶν ἐμπιστεύοντων, ποὺ δὲν θείγει κανεὶς τίποτα δῆλο γιὰ ποτε παρά νὰ τὰ ὑπερβάλει δυο μπορεῖ ποὺ πολύ, γιατὶ τὸ πιστόσουμα ἀπολύτως πόης δητα κανεῖς έχει τὴν εὐκαρπία νὰ θυματεῖ κάτι, πρέπει: νὰ μή λυπάται τὶς λέξεις καὶ νὰ μή σημανώνεις ἀκόμη καὶ τὰ φεγγάδα, — γενικά μιλάμε, στὴν «Αλίκη» εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ θρεπεῖ κανεὶς φεγγάδα. Λοιπὸν δὲ λέμε τίποτα. Η φαντασία μαζὶ δὲν μάς διπρεπεῖ καὶ δὲν μάς δίνει τὶς λέξεις ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ θυμάσουμε τὴν «Αλίκη». Ο κ. Χρ. Νέστερος καὶ ἀπόλαυση, περίφημος δ. κ. «Αλ. Μπουσπής», ἀξιολόγος στὸν τεμπλαίκο ρόλο του δ. κ. Κουκούλης, τὸ ίδιο δ. κ. Βλαχόπουλος δ πρεσβύτερος καὶ ποτὲ πολὺ στὴ θίση του δ νεώ-

περος. Ή κ. Μηλιάδη καλή γενικά, άν και τό μεταχειρώθε φευτείνει της τό μαζέρο, δάν ταλ-
φριάς με τό ρόλος' και δάν τό λέμα αύτό γιά νά πούμε γιά τὴν κ. Μηλιάδη—Ισαχ-Ισαχ ή κ.
Μηλιάδη είναι θεατρίνα ἀπό καίνες, πού μάς γοντασσούν ἀπάνω στή σκηνή—παρά διε τό
θέατρο έχει και ρεζιέρα... «Ἄξιοτυμείστος στίς δύο μικρές του μάρκινσες και συμπληγικός
δύνασις κ. Μ. Παπαδάκης. Σημειώνων ταλαυταίο τὸν Κώστα Μουσούρη, γιατί στό ρόλο τοῦ
Μάρτιου μπάρεται νά πραγματοποιήσει: μάλιστα ἀπίτυχα του πάρα πολὺ σημαντικά, ἀπό ἔκει-
νες πού θὰ τὸ θυμάματα είναι στό στόλο τοῦ Κώστα Μουσούρη αὐτοὶ οἱ ὄντεροπαρέμονοι
λαϊκοί νέοι μάλιστα, θά λέγουμε, και τό θεωρούμε σημαντικότατο πώς μπάρεται νά παρου-
σιάσει ένα λαϊκό πατέρι χωρίς καβδόν νά τό κάνει ρωμαΐκον· κι' δ ρόλος τοῦ Μάρτιου μπο-
ρει νά είναι δη πρωταγωνίστης, άλλα είναι, δη κεριάτρος· ἐκεῖνος πρέπει νά πει διες τίς
φευτείς κι' διες τίς κακογραμμένες ελλίσεις τοῦ συγγράφει περὶ Μαγιάρκας, περὶ καραβιού
πού φεύγει, περὶ Μαζαράκαρης κλπ. Κι' δ Κώστας Μουσούρης έχειν πολλά γιά τό καλό
τοῦ συγγράφεις σ' αὐτές τις δύσκολες στηγμές τῆς Μουσικῆς του, ωστις ή φευτιά δάν φάνες
στὴν έπικον, πού είχε.

Τά έργα τὰ ξένα κακοπαθαίνουν στή μετάρριψη ἔδη στὸ θέατρο μαζ. Ο «Μάριος»
είχε και δῶ τούχη. Τὸν μετάρριψα δικ. Κώστης Βαλμέρης. Και ή περίφημη λεπτή του αι-
σθησης, ή ἀλληγοριάς του και ή μόρφωσή του μαζί με πάρα μοναδικὴ σχεδόν και
μὲ μια μαλίτη θεατρικὴ σπάνια ἀνάμεσα στοὺς νέους, θραυστίσκει και μᾶς παρουσιάσκει
ένα καίνειν πλούσιο, πολύχρωμο, μὲ δραματικὴ δύσηση και χωρὶς τὸν κ. Κώστης Βαλ-
μέρα και παρ' δηλη τὴν ἀξία τόσουν ἀρίστων ηθοποιῶν, πού τὸ πεζίνα, ή ἀπίτυχα τοῦ θά
ήταν πολὺ λιγότερη.

Θέατρο Μαρίκας.— Τὴ θερινὴ της περίοδο τὴν ἀρχίς ή Μαρίκα πάλι μὲ φιλολο-
γικό ἑργο' με τό «Γλάρο», τοῦ ΤΣΕΧΩΦ κι' ἔδη. Ο «Γλάρος» δάν είχε πάλι κακιάν σχε-
δὸν ἀπίτυχα γιά τό κοντό και ἔπεισε πολὺ γρήγορα σὺν τίς «Τρετεῖς ἀδελφές». Όταν, πα-
λαιότερα, πάνω στὸν Εύρωπη και τό ἀνέμασμα του θά ίκανος κάτις ἀπληστότα στή ρε-
ματικὴ φωντακία τὴν θεατρικὴ και τότε διλει οἱ προσθέσθεις θά τό βογδούσσαν γιατὶ σύμερα
ο «Γλάρος» στέκεται πολὺ κάτιο πό τὶς «Τρετεῖς ἀδελφές». Τό θέμα του είναι ποδίκον,
ποδὶ παριστριμένα και σχεδόν τα πρόσωπα του ἀντιπεπεικαί τέτικε έργα μὲ καλλιτέχνες
πού πάγχουν κλπ. δάν ἀρέσουν, και πάλι πειρίνουν ἓνα κάπιο πολὺ ἀτομικιστικὸ χαρακτήρα,
και δάν ἀνδικάφεσται κανεὶς. Έμεις ἀποροῦμε τώρα γι' αὐτή τὴν πλατάν ἀπίτυχα και
δάν θά περπεινά πά παγίδει και ἔδη. Γιατὶ τά έργα τὰ αποθέατα, πού δάν ἔχουν ἀντέται
στὸ πάριστο τοῦ χρόνου συκοφαντοῦν και βλάπτονται τὴν ἔννοια τῆς Τέχνης.

Τό μόνον σύγχρονο ήταν δια τό «Γλάρος» ἔπεισε ἀξένογόστατα δικ. Μυράτιον, δικ.
κ. Τοσγανάεας, και δικ. Καρθηριλίδης οιος καθώς και δικ. Κ. Ιωνινίδης. Και δάν διατέρησε κα-
θόλου ή δικ. Πλατανίδην και δικ. κ. Ν. Βιτσώνη, και μαλισταί ή δικ. Χατζηπαναγιώτου.

Ίδιος δημοτικὸ ήταν δη ἀπό τό «Γλάρος» ἔπεισε δικιόνιος, γιατὶ είναι δικιόνιο, τό παξίμο τοῦ
κ. Μυράτ, πού δίνει πάρα πολλές ὑποχρέωσεις θεατρά από τὸν ρόλον αὐτοῦ.

Τό έργο γενικά πατέριστα καλύτερα ἀπό τὶς «Τρετεῖς ἀδελφές». Δάν ὅπηρος κανεὶς νά
τὰ κάνει θάλασσα, ή Μαρίκα τὰ κανόνια διλα καλά — και καρός είναι φωνατικόμαστα,
νά γιριστούμε στὴν παλαιότερη ἡποχῇ πού τὰ δραματικὰ θέατρα δουλεύουν χωρὶς σκηνο-
θέτη. Σκηνοθέτης χρειάζεται στό «Βενιώκο» μόνο και ίσως και στὴν «Οπαρίττα γιά νά τὴν
ἀναγνωνύσει.

Σολομονέξ. Μιά πολὺ κοινή και βραβετή—διξόν ἀπό τὴν πρώτην πράξη—ἀμερικάνικη
φάρσα μὲ τερτίπια παρέμονα, μημησην καλή τὴν γαλλικής ταχνοτροπίας, πού δάν θ' ἀξίζει
νά τὴν ἀναφέρουμε, δάν δέν ἀμφινούσταν σ' αὐτήν και ή Μαρίκα. Είναι τόσο τό ταλέντο
και ή θεατρικότητα τῆς θείας αὐτῆς γυναικας, πού χωρὶς νά βρισκαται στή είκοσι χρόνια
της, δίνει κάπιο διες της νέας και τὶς ώραταις τοῦ θάσου της—και δάν δέν ἔχει λίγες φάτος.
Τέτικε χάρη, τάτικα κομφότητα και τέτιο γυναικιού δύσκολα ἀλέται κανεὶς και σῆστης ή
Ζαζά δάν ἔχει τὴ λυγεράδα και τὴν εὐκινησία τῆς Μαρίκας. Αναγκάζεται κανεὶς νά μη
αγκάνωνται τὰ μάτια από πάνω της και δάν δέν φρόνισται μὲ θεωρηθεῖ ἀσέβεια και ἀσυμ-
βίθετο στὸ μάγιστρο θεομαχοῦ μαζ στὴν ἀγαπητηνή Μαρίκα, θά λέγουμε πώς δάν ένας νέος
ἀπρόκειτο νά συγκινηθῇ ἐρωτικά ἀπό μια γυναίκα τοῦ δραματικοῦ θατροῦ, θά προτι-
μούσσει χωρὶς διαταγμό αὐτή τὴν νευριδή και τὴν καρκιτεστή σιλούτια τῆς Μαρίκας με τό

πνευματικό και θυνατό πρόσωπο, πού θά μπορούσε νά σκορπίζει τήν αἰσιοδοξία και στόν πόλο γογοητευμένο. Άσφαλτς ή μεγάλη αύτή θεατρίνα είναι ή κομψότερη γυναικα τής Αθήνας, βοηθημένη άπαντο στή σκηνή άπο το θαύμα έκεινο που λέγεται ταλέντο, πάρα πολὺ μεγάλο ταλέντο, μέσα σε μία δουλεύτρα και άνησυχη φυγή.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.—Ο έκτακτος αύτός ήθεοις παίζει τώρα στ' «Αστρα» άλλαζον-τας πρόγραμμα κάθε μέρκ. Παρακολουθήσαμε δύο παραστάσις του και τόν θυμόμαστο αύτή τη στιγμή, γιατί θέλουμε νά πούμε τό πόσο πατρικές, πόσο προσεγμένες ήταν, άν και σέ συνοικιακό πόσο βοηθάτι τή θεατρική διαπισταγήνη τού κοινού μέ το υπέροχο ταλέντο και μέ τό νοικοκυρεμένο και πειθαρχικό θίασό του.

ΛΑΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ.—Τό Παγκράτι δικαιώνεται δταν άνεσδει καινούργια ἔργα πολύ-νέων. Φέτος μόνο γιά νά συντηρητή ἀγωνίζεται τού τό εύχρηστος θερόπτατα και κρίμα πού δὲν είδαμε φαλαγικές Τετάρτες, ξένω άπο μία τού κ. Τ. Μαυροκέφαλου τούς «Με-σολογγίτικους καύρωμας».

Βέβαια τό ἔργο δὲν είχε καμίαν ἀξία. Ούτε κάν σκηνική σίκνοντα, μιά πού δι-συγγραφείς είναι και ίποτελέας, και καλός ιποτελέας μάλιστα. Οι ήθουσοι τό παίζουν καλά και θά μπορούσαν νά παίζουν και ἀλλά ἔργα καλότερα, γιατί ούτε τό κέρι τούς λείπει ούτε και ή ικανότητα. Μία παράσταση μάλιστα πού είδαμε «ή Δίκη τῆς Μαΐρης Ντάγκαν» ήταν άριστης ὡς παράσταση. «Έχει ίναν ήθουσοι πού πρωτεργατεύουν σέ διαρκή αυτέν στήν Αθήνα. Τόν κ. Μαρζή πού έχει πολλά δυνατότητες»-έκανε ήδη ίνα πολύ καλό Βαλεντίνο στό «Φάσουστ». Οι ἄλλοι ήθεοιοι δλοι είναι πολύ γνωστοι στήν Αθήνα και μέλη καντρικών θεατρών. Ο κ. Β. Ρώτας πρέπει νά φροντίσει· χωρίς φιλολογι-κές πράττες δὲν έχει· λόγο τό Λαϊκό θέατρο.

Η ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ—ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ.—Δημοσιευθή-κανε τελευταῖς τέ άποτελέσματα τής Σχολής τού «Εθνικού θεατρου και είδημα πολλώδες ἀριστούχους πού έδεσφαν πολλά χρόνια γιά νά ἀποδείξουν πάν δὲν έχει νά περιμένει τί-ποτα άπο αὐτούς τό δραματικό θέατρο. Άστοι σύμφωνα μέ τό νόμο, θά διοριστούν στό «Εθνικό μέ πολό μισθό, τή στηρήη πού δραγμήνανε ίνα χιλιάρδικα περισσότερο στόν κ. Χρ. Νέσερ. Θά παίρνουν μάλιστα συγχρόν δσσ έπαιρνες έκανον. Τι θά γίνει; Συγάγια οι άση-μαντοι παθήται και ἀριστούχοι θά διώχσουν τούς καλούς πού έχει σύμφωνα τό «Εθνικέ-και θά διώσουμε ίτον μιά κυριαρχή δραστηριούς και πατέσσον πρόσοδο. Οι ἄλλοι θά πετα-χτούν έξω μέ τούς τόσους και τόσους «νόμιμους» τρόπους πού βρίσκονται στό θέατρο, η και οι άσημαντοι αύτοι δὲν θά βρίσκονται δουλειά, θά περιφρόνται στούς δρόμους και θά διώγ-νουν τόν κόσμο άπο τό θέατρο πού παίζουν. Νέσοι παραστικές και κοινωνικές κίνδυ-νος. Αἴστον λοιπον τόν δραματικό κατήφορο δὲν τούς βλέπουν; Οι ήθουσοι πρέπει νά δια-μαρτυρηθούν (έννοούμε τούς πραγματικούς ήθουσούς τού «Εθνικού») ἀλλά και ποιό νά διαμαρτυρηθούν; Ό κ. Γρυπάρης τό δήλωσε πάν δὲν τόν νοίταις ἀν φύγουν δλοι οι ήθουσοι άπο τό «Εθνικό» και σωστά ἀφού έχουν τούς ερεστικές και τής χαραρφούσσες τής κο-σμικές κυριαρχία, πού δὲν βαριστούνται νά πηγαίνουν στό Atelier πηγαίνουν στή Σχολή. Κανές ἔργοδότης δὲν τούς πονάει τούς θεατρίνους και πού πολύ η φασιστική διαίκηνη τούς «Εθνι-κού θεατρου, πού έξει και «τιμωρεῖ» κιδίας» δ κ πρώην Γενικός Επιθεωρητής φαντά-ζεται πόλι οι θεατρίνοι είναι στραβέζουλα, γρύοντας δασκαλάκια, διποταγμένα στήν Ιεραρχία και δὲν σέβεται τό διπότερο δ καθένας γιά νά γίνει Βασική, Παρασκευή, Γληνάς, Μινω-τής ούτε μπορει νά αισθανθει τί δικαιώματα είναι νά είσαι θεατρίνοι, πού στό γνωρισ τό κοινό. Κρούσουμε τόν καθόδον τού διπαγγελματικού κυνδύνου και είδοποιούμε τούς δέσμους ήθουσούς τού «Εθνικού, πόλι δυτικού βρεθούν έξω, νά μήν τούς φανει παράξενο. Έχει μέσα παίρνουν 5000 και 6000 δραχμ., δινηθρωποι πού δ ο. Σαμαρτζής δὲν θά τούς είχα ούτε γιά τό κέρο.

Ζήτω λοιπόν δ κοσμικός και δ μή ἔρχοιτεχνισμός!.. «Η Σχολή τού «Εθνικού» πρέ-πει νά ρυτεί στήν Καύδα, γιατί δημιουργεῖ διατυπωμένους άνθρώπους και δ νόμος πού δίνει δικαιώματα στούς «ἄριστούχους» νά συντάσται. Έδει στήθος μέ στήθος οι ἄλλοι καλ-λιτέχνες ἀποτελούν τή θέση τους, δχι νά λένε δυό λόγια, και νά παίρνουν τό φυσι τών άλλων, πού μπορει νά πούν διλόκλητες τιράντες και πού έχουν βγαλει ἔργα σπουδαία. Οι σύγχρονος παραστικές πρέπει νά λείψει, νά λείψει!

ΣΤΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ.—*Οργισθες τοι Ἀριστοφάνη.* Φυσικά οῦτε μᾶς νοιάζουν μας· οὗτε ἀξίζει καθόλου νὰ χάνει· κανεὶς τὸν καιρὸν γιὰ τοὺς ἔρασταίνες, τόσους παραστάσεις κάνανε διάφορα σχολεῖα στὶς ἔξτασις τους, καὶ θὰ μιλήσουμε τόπρα ἐμοὶς γιὰ μιὰ παράσταση τοῦ Κολλεγίου. Ἀθηγών ὅχι γιατὶ προάγεις ἀμεσαὶ τὴν θεατρικὴν κίνησι, μὰ γιατὶ ἐμμέσως προστοιμάζει φίλους τῆς θεατρικῆς τάξηνς, ἀνθρώπους μὲ γερὴν ψυχὴν μὲ τὴ βούηθεια της.

Ἐγουμες δίκιον νὰ πιστεύουμε πῶς φίρεται ἀστοργὴ δὲ γονιδὸς ποὺ γράψει· τὰ παιδιά του σὲ σχολεῖο ἴδιωτον· τὸ δέρουμε αὐτὸν πάρα πολὺ καλά καὶ δὲν εἰδήμει ποτὲ τραγικότερες στιγμὲς γιὰ παιδιά παρὰ σ' ἕνα μεγαλοσύχηρο ἴδιωτον ποὺ κατὰ κακὴν μας τούχη συντελέσαμε καὶ μαζὶ στὸ στραπατόριο τὸσων πολύγνωπημένων παιδιών. Ἡ ἀληθινὴ παιδικὴ ζωὴ, γίνεται στὰ δημόσια σχολεῖα μὲ δῆλες τὶς ἀλλειφεῖς, γιατὶ ὑπάρχει ἀνθρωπιδια, σεβασμὸς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ καθηγητῆ στὸ νεαρὸν τοῦ συνάνθρωπο τὸν μαθητὴν. Ἀηδιασμένος λοιπὸν ἀπὸ αὐτὴ τὴν κατάσταση, πήγαμε στὸ Κολλέγιο γιὰ νὰ παρακολουθήσουμε τὸ ἔργον τοῦ Ἀριστοφάνη. Κακόμοιρο ἔργο! Ἡ «Ἐλευθέρα Σκηνὴ» εօδι τοάκισε, εօδι μάθησε τὰ φτερά σου...

Μὰ ἄδω τὰ πράγματα ἡταν διαφορετικά. Τὸ Κολλέγιο ὥρισκεται σὲ μιὰ τοποθεσία ἔξοχη καὶ ἀττικότατη—Ψυχικὸ!—μιὰ ἀναγκαῖλικη γενίζει τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ἀνόληγη πρὸς τὴν χαρὰ. Ἔνα χτίριο κανινόργον καὶ λαμπρὸν μᾶς δηδηγοῦν στὴ θέση μας μὲ ἀπροσιγνήτη εὐγένεια καὶ μεγάλα πατέλαι πάνωμεις κουβέντας μὲ δύο τρεῖς μικροὺς· μᾶς δίνουν δῆλες τὶς πληρωροφρεῖς ποὺ ἡγιήσαμε χωρὶς νὰ μᾶς κορούσθουν δπως θὰ τὸ κάνουν τὰ παιδιά ἐνός σχολείου μασκινικοῦ· καταλαβαίνουμε διτὶ μέσος σ' αὐτὴ τὴν ἀνατροφὴ ποὺ παιρίνουν τὰ παιδιά δὲν μπορεῖ παρὰ καὶ τὴν ποίησην καὶ τὴν ἀποτήμην γὰ νοιάζουν βαθύτερα. Ὁ τρόπος, τὸ μάλονα καὶ ἀντητὴν ματιά τὰ παγώνουν τὰ κακόροιρα τὰ παιδιά καὶ δὲ πόνος τους αὐτὸς—εἰραστας χίλιες φορές βέβαιοι πόλες ἔχουμε δίκιο αὐτὴ τὴ στιγμὴ—διαρκεῖ γιὰ δῆλη τους τὴν ζωὴν καὶ τοῦ τελειωτικῶν ἐπίδρασης κακὴν ἀπάνω τους· ἡ αἰθουσαὶ εἰναι φωτισμένη ἀριστὰ μὲ τοὺς τελεσταῖσις φωτιστικοὺς τρόπους καὶ μάλις ἀνοίξει ἡ ἀπλὴ ἀλύσια μεινάμε τὸ τονίζουμε, δὲ λέμε καμιὰ ὑπερβολὴν· ἔνα φόντο, κάτι σκάλες δεξιὰ καὶ ἀριστερά μὲ πλειά σκαλιά δίνουν τὴν ἔννοια τοῦ ἀπέιρου καὶ δὲν εἰσπροσδάλειν τὰ Πουλιά μὲ τὸ ἀξέιδος καὶ θαυμαστὸ ἀκένο ἐπρεσονιστικό—νά πούμε, ντύσιμο, δὲ θαυμασμός μας κορυφώθηκε· ποὺ μιστέρνα, ποὺ συγχρονισμένη παράσταση δὲν ἔγινε στὴν Ἐλλάδα, στὸ θέατρο μας· οὖτε καὶ μποροῦμε νὰ γίνεται. Εἴδω ἡ πρόσδεια τὸν Ἀμερικῆς μεταφρατεῖσθαι, ἀναρμονιζεται μὲ τὸ νεοελληνικὸν περβάλλον καὶ δημιουργεῖται στὰ παιδιά μὲ αἰσθητὴ μοναδικὴ καὶ χρησιμότατὴν· τὸ κείμενο—παιδιά τῆς γ' τοῦ Γηραιν. δηλ. 13-14 χρόνων—τὸ νοιάθεαν καὶ τὸ ἀπαγγέλλαντας χωρὶς καμιὰ ὑπερβολὴ καὶ χωρὶς καμιὰ ἀλεγήτηση· δηνοὶ ἐπιχείρησεν νὰ μάθεις ἀπαγγέλλεις στὰ παιδιά, δηλαδὴ πόλες πρέπει νὰ μιλᾶνε, δέρεται τὶ στοιχίζεται αὐτὸ τὸ πράμα. Οἱ φωναὶ τῶν ἀγοριών εἰναι τὸ ποὺ μοναδικὸ καθὲ γιὰ τὴν ἀκοή—καὶ δχι μένον στὸ τραγοῦδι (αὐτὸ θυμηθεῦμε τὰ περίφημα ἐκείνα Βεννεζέροιουλα τοῦ κειμένου) ἀλλὰ καὶ στὴν πρόσα καὶ στὸ Κολλέγιο ἔχουν διαρροφεῖσθαι παιδιά ποὺ ματαχειρίζονται τὴν φωνὴν τῶν ἀριστών, πάντως τοὺς ἔχουν τοποθετήσαι μὲ μαστρία. «Ολὰ τὰ παιδιά έφραν τὰ κάνανε καὶ μαρικά τὰ βοηθοῦσε καὶ ἡ φύση καὶ στεκόντουσαν πολὺ καλά στὴ σκηνὴν.

Τὸ ἔργο δὲν κούρασε καθόλου καὶ φεύγαμε μὲ μιὰ πίκρα. Καϊμένα δλληγνόποιουλα! Εσσεις μὲ τὶς ἀπαιρετὲς ώρες ποὺ σᾶς μαθάνινουν τὴν ἀμάθητη Γραμματικὴ—8 (δχτὼ !!!!) ώρες τὴν ἔθεσμάδε—δὲν ἔχετε καιρό, μὰ οὕτε καὶ σᾶς μένει καὶ δροσιά γιὰ τάσια πράματα. Καὶ θυμὸς τὸ θέατρο, ἀν τὸ ἔξτασις κανεὶς καλά, εἰναι ἀπόλαυση καθαρὰ παιδική. Μεθύσις: ἀληθινὸν είλεις πιάσεις· καὶ παραλήρημα 130 πιλιδια μικρὰ 11 ὡς 12 χρονῶν σὰν εἰδήσαν τὸν «Ἀγριεύμενον», τὸν «Ιούλιο Καίσαρα». Μερικές φορές βασανίζονται οἱ δάσκαλοι νὰ δώσουν στὰ παιδιά νὰ καταλάβουν κάτια καὶ δὲν τὸ κατορθώνουν· μᾶς ἀκόμη καὶ σήμερα καὶ δὲ ποὺ μέτριος μαθητής θὰ μποροῦνε νὰ συγγρήσει λεπτούμερης γιὰ τὸ κάθισται ποὺ εἰσι σ' αὐτὸ τὸ ἔργο. «Βέμεις, ποὺ είλισατε μεγάλους στὴν ἡλικία δὲν μποροῦμε νὰ αἰσθημοῦμες τὴν χαρὰ ἐνός παιδιοῦ στὸ θέατρο. Κάθες Πάμπτη τὸ κειμένων τὸ ἀπόγευμα στὸ «Ἐθνικὸν πηγαίνων μαθητές καὶ μαθητριες· γάμιζε τὸ θέατρο» δηλαδὴ 1000 παιδιά· στὸ σχολεῖο καὶ δίκα παιδιά στὴν τάξη δὲν ήσυχαζόυν οὔτε κάποια ἀπὸ τὴν ποὺ αἰστηρὴν ἐπιθέλεψη μᾶς λέγανε οἱ θυμοποιοὶ τοῦ «Ἐθνικοῦ» πῶς τόσην ἡσυχία ἡπήρχε στὶς μαθητικές παραστάσεις, ποὺ δὲν τὸ καταλαβαίνανε, ἀν εἶχανε θεατές δισε παιδιά καὶ μόνο ἀπὸ τὸ γέλιο τους σὲ καμιὰ κωμικὴ σκηνὴ, ποὺ ἔχουνταν δρμητικὸ καὶ χωρὶς ἐπιφύλαξη αι-

οθανόντουσαν διτή έχουν μπροστά τους τόσους τρυφερούς θεατές. Αύτος διέκοδοις συγκρατημένος και μόνο είναι: μεγάλο παιδαγωγικό κέρδος και θά έπτανε νά δικαιώσει τις παραστάσεις τοῦ «Εθνικοῦ».

Σε λίγες μέρες παρεμβήκαμε σε μια παράσταση διαφόρων Έργων πού παίζανε Καθηγητές και Καθηγητριές τοῦ Κολλεγίου. "Αν τὸ κάναντα τέτοιο πρῆμα ἐλλήνος συνάδεσθοι τοῦ—δισε πού δὲν τὸ κάναντα—θὰ γίνοταν πρόγκης σπουδαῖα γιατὶ ἀγάπην ἀνάμεσσα καθηγητῶν και παιδῶν δὲν διαρρέχει" πολλοὶ ασφοὶ ἡδονικάδονται δταν τοὺς τυχαῖς νά ράζουν κακό βαθμὸν στὸν μικροῦς και ἄλλοι μᾶς κάνουν κι' ἀνατριχιαζούμε κατὶ ματιές ποὺ ρίχνουν στὸ πειραιωνικὸ σχολεῖο τὸ ἰδιωτικὸ πού εἰπαμε πρίν, οἱ δάσκαλοι οἱ καθηρευούσαντο!...

Στὸ Κολλέγιο τὰ παιδιά καμαρώναντα τοὺς Καθηγητές τους, διπος και ἔκανον: τὰ είχανε καμαρώσει, δταν παίζανε αὐτά. Κι' ἐδῶ πρόκειται γιατὶ κατὶ τὶ σημαντικό τὰ παιδά πού ἐκπαιδεύονταν ετοῦ παίρνουν θάρρος στὴ ζωὴ και τὴν ἀντιμετωπίζουν γερά τώρα τὸν ἄνθρωπον τὸν πλάθουν πού πολὺ οἱ πειραστές, μά κάπια προστοιμασία ἀπὸ τὰ πρίν, ὅφελος ἀπέτρων.

Κρίμα μόνο πού τὸ Κολλέγιο είναι γιὰ τὰ πολὺ πλεύσια παιδά και πάλι κρίμα πού δὲν μπορεῖ διὰ τὸ δημόσια σχολεῖα νά γίνουν Κολλέγιο! "Εμεῖς, ἀν ἡ τύχη μᾶς χάρις ἀγόρια δικά μας και χρήματα, θὰ τὰ γράψαμε στὸ Κολλέγιο Ἀθηνῶν, ἐξὸν ἂν ἔσως τότε γίνεται τόπος προδοσίας και κάθε Γυμνασίο τῆς Ἀθήνας γίνεται κι'" αὐτὸ ἔνα τέτοιο σχολεῖο.

Και τελειώνοντας πρέπει νά σημειώσουμε πάντας τὶς «"Ορθήσεις τὶς εἰλικρίνης προστοιμασίας δ. κ. Charles Coon και τοῦ ἀξέπις καθὲ ἐπανίσ: και γιὰ τὸ ἀνέδασμα και γιὰ τὴ γερή θεατρική μέρφηση ποὺ ἔχει καθὲ φάνηκε πού ἔντονη και στὸ ποθὲ ἐπανίσ δ ἴδεος τὴν «Ἀρκούδα» τοῦ Τσέχωφ και στὸ ποθὲ εἰχε προστοιμασία γι" αὐτὸ τὸ μακόπραχτο ἔνα στιλζαρισμένα ρουσικό ταλόνι ποὺ ήτανε θνατός θρίαμβος συνθυασμοῦ ἐμπρεσινιστικῶν χρωμάτων και ὁμορφιάς.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΝΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

1. "Ιδρυσις Θέσεως Ἐπόπτεων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.
2. Τι θὰ ἐπιδιωχθῇ—Ἀνακαίνισις, ἀναθεώρησις, διαλογὴ και παρακράτησις—Ἐπιτομὴ Πολυλογίας ἀκολουθιῶν—Ἀναβίωσις Βυζαντινῶν χορῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σωζομένης φωνητικῆς παραδόσεως—Ἡ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ 1905.

Ηγγέλθη διτὸς κ. Κ. Α. Ψάχος διωρίσθη Ἐπόπτης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Τοιαύτη δὲ θέσης δὲ πρῶτον τὸν συνιτάται εἶν 'Ελλάδι. Δὲν ἔτιχε νά ἀναγνώσωμεν τὸν νόμον ἡ κανονισμὸν, δινάμεν τοῦ ὄποιον ὡρίσθη ἡ θέσης τοῦ τοιούτου Ἐπόπτου και κατὰ τὸν ὄποιον κανονίζονται τὰ δικαιώματα και τὰ καθηγούτα του. 'Εκ τοῦ ἀρθροῦ ὅμως τοῦ κ. κ. Νικολάου, τοῦ δημοσιευθέντος ἐν τοῖς «Μουσικοῖς Χρονικοῖς» (Δ' 1932 σελ. 111) εἰδίκες γραφεῖτος περὶ τούτου, μανδάνομεν διτὶ οκοπόδῃ τοῦ Ἐπόπτου θὰ είνε: «ἀνακαίνισις, ἀναθεώρησις, διαλογὴ και παρακράτησις ἐπὶ πάσης πρὸς τὸ θρησκευτικὸν μας παρελθόνθι συνοχῆς μετά την δέουσαν ἀνασύρησην», διὰ τακτικῆς λ. κ. και γενικῆς ἐπισκέψεως του εἰς τοὺς ναοὺς, διὰ συνοχῆς πρὸς τὰς προϊσταμένας ἀρχιερατικὰς ἀρχὰς, τοὺς ἐπιτρόπους και γάλατας τῶν διαφόρων ἐνοριῶν.

Εἰδικῶς δὲ και προσωπικῶς ἀπὸ τὸν διορισθέντα δ. κ. Νικολάου ἀναμένει νά μάθῃ 1) ἀν δια πραμένουν αἱ νῦν ἐν χορῷσι τρεῖς λειτουργίαι Χρυσοστόμου, Βασιλείου και Ἱακώβου, 2) ἀν θὰ συντομευθῇ ἡ πολυλογία τοῦ 'Ορθρου, Ἐσπερινοῦ, τῶν προηγιασμένων και Παρακλητικῶν και πάσης ἀλλῆς ἀκολουθίας, και 3) ἀν τὸ και πουδιαύτερον, θὰ αναβίωσης δ Βυζαντινῆς Χοροῦ με προτονάλτην και βαστακάτας. Ων πάντων τὴν πραγματοποίησιν εὑνέται μὲ δργόν 'Αμην και ἐκδηλοὶ τὴν χαράν του ἐπὶ